

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Quarta sententia antiquorum Scholasticorum. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

Ratio diffi-
cultatis mon-
stratur.

tis nō sequi euitabilitatem nec ineuitabilitatem nostræ operationis, sed quid medium, quod est, inquit, ineffabile. Verum Caiet. ipsi vocabulis ludere videtur, vt nos eludat, & difficultatem propositam mira taciturnitate potius subterfugiat, quam dissoluat. Quid enim aliud est appellare ineffabile id, quod Dei voluntatem, & prouidentiam in nostris operationibus consequitur, quam rem hanc silentio suppressere? Sed ratione probemus, nihil posse esse medium inter illa duo, vt Caiet. comminiscitur. Quoniam euitabile, & ineuitabile inuicem comparantur: sicut possibile, & impossibile: & ineuitabile idem est, quod non euitabile: & impossibile, quod non possibile: atqui inter possibile, & impossibile nullum est medium: ergo neq; inter euitabile, & ineuitabile esse potest. Interrogemus igitur Caiet. hoc modo. Stante Dei decreto, vel possumus euitare opus, vel non possumus: deinde, vel possumus operari, vel non possumus: nam inter hæc nullum medium esse potest, cum contradictorie opponantur: si possumus; ergo nostra operatio euitabilis à nobis est: si non possumus; ergo est ineuitabilis. Stante igitur diuino decreto, aut vnu, aut alterum de nostra operatione asserendum est; ac proinde medium illud ineffabile frustra Caiet. excogitauit.

CAPVT III.

Quarta sententia antiquorum Scholasticorum.

Antiquiores Scholastici alio modo hanc difficultatem dissolvere conantur. Dicunt itaque Dei voluntatem, & prouidentiam tantæ virtutis, & efficacitatis esse, vt licet ei nulla potentia, & libertas creata resistere valeat; omnes tamen causas, quibus cooperatur, suauiter moneat, & iuxta cuiusque naturam aut necessitatio aut libere ad operandum impellat. Quia non solum operatur, quod vult, sed modum etiam, quem vult, in cooperando tenet, & vt varias causas, varios quoque producat effectus. Ita respondent propositæ difficultati S. Tho. supra q. 19. art. 8. & q. 22. a. 4. Durandus in 1. d. 42. q. 1. num. 7. Dionysius Carthusius d. 29. q. 2. Capreolus d. 45. q. 1. conclusiones 5. Ferrarius 1. contra gent. c. 6. 85. Driedo opus. de concordia liber. arbit. & predestin. 2. par. c. 3. ad. 1. Quorum sane doctrina nonnullis Theologis mirū in modum probatur, atque ex ea cum S. Tho. locis citatis inferunt, contingentiam, & libertatem operationum nostrarum in liberum solum arbitrium non esse reducendam, sed etiam in Deum tanquam in primam, & præcipuam causam contingentiam, propter extimiam illius virtutem, & excellentiam; ne dicamus effectus liberos, & contingentes præter Dei sententiam euenire.

Hæc doctrina vera quidem est, quod attinet ad eius priorem partem; tamen id, quod posteriori loco docet, difficile fit, vt sequenti disput. videbimus. Certum enim est, Dei voluntatem, quod infinitæ virtutis sit, & cum summa sapientia coniuncta optime posse quamlibet secundam causam, prout illius exposcit natura, ad propriam operationem dirigere, atque eo modo illam mouere, quem nouit ipsi congruere, neque scientiam, aut potentiam ad hoc ipsi deesse. Verum hoc asserere non satis est, vt propositam difficultatem dilua-

mus, & hæreticis oblatantibus ora præcludatur. Nam quod Dei voluntas infinitæ virtutis sit, atque infinita sapientia dirigatur, nō satis videtur, vt possit, aut sciat nostram voluntatem libere mouere, si id possibile non est, quando neque potentia eius, neque sapientia id, quod impossibile est, valeat attingere. Porro autem impossibile esse, posito decreto Dei, libere moueri nostram voluntatem, probari videtur hac ratione: Si Dei præfinitio nostram voluntatem præcedit, & semel posita mutari non potest, neque per vllam nostram potentiam ab effectu impediri, efficitur, vt nostra libertas ei resistere, aut contra illam operari nequeat. Quo ergo modo, supposita præfinitione Dei, libere mouebitur libertate contradictionis, & contrarietatis.

Neque vero satis est, si omnem contingentiam, & libertatem nostrarum operationum in Dei libertatem, qui ab initio libere definiuit, quod futurum est, referamus. Id enim hæretici non inficiabuntur (excipio Ioannem Wicleph, qui Deo libertatem contradictionis, & contrarietatis negauit, vt retulimus disp. 68. c. 1.) cum hoc enim asserere possunt nullam nobis manere libertatem in operando, quod est absurdum.

Atque multo magis difficultas initio proposita crescit iuxta recentiorum opinionem, qui doctrinam S. Thomæ, & antiquorum Theologorum sic putant intelligendam, vt Deus ab æterno præfinit singulas nostras operationes; eiusque præfinitio fuerit prior ordine causæ nostra determinatione, & cooperatione: quia nulla habita ratione illius, ex se Deus singula opera nostra decreuerit. Id quod non solum in operibus gratiæ censent esse verum, sed in aliis operibus, etiam peccati, si sermo sit non de malitia, sed de substantia actus. Hic igitur crescit difficultas: ex hac enim opinione hoc modo intellecta sequitur in nostris operibus necessitas ex suppositione, quæ libertati nostræ omnino aduersatur: tamen si non sequatur necessitas absoluta, & ex natura rei: necessitatem vero, quæ lædat libertatem, non esse concedendam, iam supra notauimus. Neque enim solum de fide est, liberum arbitrium ex se, & natura sua liberum esse, verum etiam ita semper liberum manere, vt à nulla extrinseca causa lædatur. Quare cum aliquam in eius operatione necessitatem concedimus, talis esse debet, quæ eius libertatem illaam omnino seruet.

Ex prædicta vero sententia sequi nostræ libertatis impedimentum, quod ipsam omnino tollat, non difficiulter probabitur. Retinenda tamen est in memoriam doctrina illa Anselmi opus. de concordia liberi arbitrij, & predestinationis cap. 1. quam adduximus disputatione 68. cap. 4. & sepius à nobis inculcata est, nempe vno ex duobus modis aliquem effectum necessario esse futurum. Aut necessitate præcedenti, aut necessitate sequenti. Præcedens necessitas est, quæ provenit ex causa, aut ex aliquo, quod antecedit effectum, quo posito non potest effectus non sequi. Sequens vero necessitas est, quæ sequitur effectum ipsum. Hoc modo effectum iam posito enunciamus, ipsum necessario esse, quando est: aut fore, quatenus futurus est. De priori autem necessitate plane docet Anselmus talis esse naturæ, vt lædat arbitrij libertatem: quia cum ea libertas constare non potest, id quod hac etiam ratione probatum est: disput.

Solutio
occurritur.

9

Anselm.

10

disputatione 89. cap. 10. Nam si aliquid præcedit consensum nostrum, ex quo necessario sequitur nos consensuros, eoque antecedenti posito non potest villo modo nostra voluntas oppositum velle, & illud quod præcedit, non fuit villo modo in nostra potestate: fit vt nihil libertatis, nihil indifferentiæ in nobis manere possit, vt ibidem latius demonstrauimus. Posterior vero necessitas non tollit libertatem: quia id, ex quo necessitas sequitur, ex nostra libertate supponitur: & ita cum necessitas posterior sit, eam cadere non potest: qui autem concedunt Dei decretum ita præcedere, vt nulla habita ratione consensus, & determinationis nostre voluntatis, opera nostra figillatim præstent, concedere coguntur, opera nostra necessitate euenire: quia posito decreto, quod ordine causa præcedit, non potest voluntas nostra contrarium velle: ergo nulla prorsus in ea manet libertas.

Conferman-
tur ex Tho.
Vvalden.

Hac quidem ratione Thomas Wald, tom. 1. lib. 1. cap. 25. contra plures graues Theologos sui temporis, qui plane concedebant, opera nostra præcedente necessitate fieri, dicit hæc verba: *Necessitas ergo præcedens non compatitur arbitrij libertatem, & ideo ipsa non conuenit humanis affectibus. Periculose ergo (vt mihi videtur) quidam magni viri necessitatem istam præcedentem ponunt in humanis operibus (etiam & quod suat voluntate Dei, maxime cum antiquis Ecclesiæ Patribus nihil consonans reperire possunt, cum conantur; & illud, quod adducunt, Cor regis in manu Domini, & quocunque vuleris inclinat illud, ipse textus exponit se, intelligi de necessitate tractionis, vel inclinationis: non autem de necessitate illa, quæ præcedit secundum Anselmum. Porro autem illa præcedente suppositione facta, cum necessitate illius non manere libertatem, late probauimus supra disputatione 89. c. 10. ea enim facta suppositione, non manet indifferens & libera voluntas, vt velle possit vnum, aut alterum, sed vni patri alligata, siquidem decreto Dei nullo modo resistere valet.*

Prima ad-
uersariorum
Responsio.

Ceterum huic argumento multi varie conantur respondere: quia tamen eorum solutiones in eo cap. ex professo impugnauimus, hic solum pertransennam eas attingemus. Primo respondent, adhuc posito decreto Dei nostram voluntatem liberam manere. Et cum vrgemus eos hoc modo: Si voluntas nostra posset in oppositum, iam resisteret voluntati Dei, quod est absurdum possibile autem posito in esse, non sequitur aliquid impossibile, ex *Arist. 1. Priorum cap. 12.* dicunt, tunc sane, si voluntas faceret oppositum ei, quod Deus decreuit, fore, vt tolleretur suppositio decreti Dei: veluti si nos faceremus aliud, quam Deus cognoscit, fore, tolleretur suppositio scientiæ Dei.

Aristot.

12

Refutatur.

Verum hanc solutionem infirmam esse, ibi ostendimus: quia suppositio decreti Dei prior est nostra libertate secundum eorum sententiam; & ideo si ea perseverante, vt supponitur, non potest voluntas velle oppositum, sequitur non manere liberam: si autem potest, & facit, non debet tolli suppositio illa, quæ nullo modo ex arbitrio pendebat, sed prior erat omni libertate: at suppositio scientiæ Dei tollitur, si opponamus suppositum euenire, quia illa erat posterior libertate, & supponebat rem eo modo euenturam: quare si suppositio rei euenturæ tollitur, non mirum, si etiam scientia tollatur. Hinc colligitur, aliam necessita-

tem sequi in nostra voluntate ex suppositione decreti Dei, si decretum prius est nostro consensu, quam ex suppositione scientiæ. Hæc enim est sequens, quæ non tollit libertatem: illa vero præcedens, quæ libertatem omnino impedit, vt probatum est. Tum etiam necessitas illa, quæ res quando est, dicitur necessario esse, est sequens, & nullo modo libertatem lædit.

Secundo respondet, suppositione facta decreti non manere voluntatem liberam, ex se tamen liberam esse. Verum hoc modo incidere videretur in errorem Melancthonis & aliorum, qui quantum ad non concedant necessitatem absolutam in nostris operibus, vt docebat Wiclefius; affirmant tamen extrinseco Dei decreto, aut præscientia libertatem nostram lædi, & impediri, vt disput. illa 68. cap. 1. retulimus. Quod si aliquis concedat, suppositione facta decreti Dei manere rationem spontaneæ, sed absque libertate contradictionis, nihil omnino refert, nam cum spontaneum in brutis etiam reperiatur, non satis est in operationibus humanis illud concedere: sed necessarium est, libertatem contradictionis, & contrarietatis voluntati tribuere. Nam spontaneum sine libertate hæretico quoque nostri temporis concedunt cum Caluino lib. 2. Instit. cap. 5. §. 14. & 15.

Tertio alij respondent, ex decreto Dei non imponi voluntati nostre necessitatem antecedentem, sed sequentem, qualis provenit ex scientia; ac proinde decreto Dei nostram voluntatem non impediri. Probant vero assumptum: quia decretum Dei præcedit sententia conditionalis, qua Deus sub conditione optime nouit, quid vnuiusque, si tali præueniretur vocatione faceret; quod ergo, hoc ita præcognito, decernat Deus illud fieri, & ad illud tali vocatione voluntatem excitare, non imponit necessitatem antecedentem: quia id, quod sub conditione nouit, absolute decernit.

Hanc solutionem in ea disput. 89. cap. 10. ex professo impugnauimus, cum de decreto dandi gloriam ante præuisa merita gratiæ ageretur, & nunc eodem modo refelli potest: primum, quia ex eo, quod Deus nouerit sub conditione, me libere consensurum tali vocationi, non sequitur in mea fuisse libertate decretum ipsius absolutum, quo præscripuit, me tale opus facturum: si ergo antea quam absolute decerneret me vocare, & antequam præuideret determinationem meam ex tali vocatione absolute futuram, ipse ex se decreuit, me tale opus absolute facturum; consequitur, definitionem illius absolutam priorem omnino fuisse mea libertate, & determinatione absoluta: ac proinde necessitas antecedens voluntati meæ imponeretur.

Deinde hi doctores non seruant eundem ordinem sub conditione, & absolute; vt autem eadem esset vtroque ratio, eadem series esset collationis. Dicunt enim, Deum ita præuidisse, si ego Petrum tali vocatione pegerero, libere consentire, sed non addunt præfinitionem sub conditione, nempe quid si ego præfinirem eius opus ante vocationem, & determinationem præuisam: Si enim hæc poneretur, sicut in ordine absoluto, eadem esset vtroque difficultas. Quare nihil hanc sententiam sub conditione hoc modo prodelle ad conciliandum decretum Dei cum nostra libertate existimo, sicut ibi etiam notatum est.

Postremo, si decretum Dei, quo præfinitur peccatum

catum secundum substantiam actus, præcedit nostram cooperationem, nec ex illa pendet villo modo; eo Petro Apostolo, non posset conari ad oppositum, ne Dei decretum irritare contenderent. Quare aut negando non peccaret, ne faceret irritum decretum Dei, quod bene nobis, imo beneficeret negando, ne licet contra definitionem Dei, aut perplexus esset. Cum vero modo relinquat in nostra potestate decretum suum quia illam comitatur, & non præcedit, recte conari potest, imò debet ad oppositum; quia adhuc incumbit illi præceptum Dei, de quo 1. 2. quæst. 19. art. 10.

Quarto denique alij respondent, per decretum Dei circa singula opera, etiam si præcedat, secundum rationem, præscientiam nostræ cooperationis, non tolli libertatem nostram, quamvis imponatur ei necessitas: quia decretum non mutat modum operandi intrinsecum, nec physice (vt aiunt) prædeterminat voluntatem; sed decretum omnino extrinsecum est. Horum tamen solutionem satis impugnamus disp. 89. cap. 10. Vbi ostendimus, extrinsecum impedimento eodem omnino modo tolli nostram libertatem, sicut intrinsecum, & physice influente, quando ex suppositione sequitur necessitas antecedens.

Hæc sunt, quæ sequi videntur contra prædictam opinionem, prout à recentioribus Theologis intelligitur, qui plane concedunt decretum antecedens nostrum consensus, ex quo necessitatem antecedentem in nostris operibus fateri coguntur. Nam de Theologis antiquioribus in hoc cap. commemoratis, affirmare non possumus, tale decretum præcedens, nec antecedentem necessitatem in nostris operibus concessisse. Et quidem necessitatem nunquam docuisse. Namque eo tempore, sicut etiam nunc, non deerant Theologi, qui Doctorem sanctum in illum sensum, interpretarentur, à qua opinione tanquam à minus probabili interpretatione Waldensis ipsum viudicare conatur. Solum contra prædictos Scholasticos supra notauimus, eorum doctrinam minus sufficientem esse ad præsentis difficultatis dissolutionem, tamen vera sit: ideo aliam esse querendam, quæ omnino satisfaciatur.

CAPVT III.

Quinta & sexta opinio recentiorum.

Alij Theologi nostri tempotis, vt seueritatem huius sententiae temperent, docent cum Greg. Arimin. in 2. d. 28. qu. 1. art. 1. ad 8. & 12. argum. modum Dei ordine causæ priorem esse cooperationem, & determinationem nostram in operibus bonis: at in operibus peccati etiam secundum substantiam, & seclusa malitia, priorem esse nostram determinationem: & eodem ordine hæc in se comparari in æternitate. Putant enim cum eodem Greg. Deum in tempore ex seipso prius applicare voluntatem nostram, & eam impellere ad operandum, quam ipsa cooperetur in bonis operibus: at in malis è contrario, prius voluntatem ex se determinari, quam Deus cum illa cooperetur. Ex quo inferunt, Deum præfuisse opera bona ante determinationem nostram villo modo præuisam, sed mala secundum substantiam nequaquam, nisi præcognita determinatione nostræ voluntatis. De bonis operibus id probant, quia in illis priores Deo tribuere necesse est: ergo & decretum, &

Vázquez, in 1. pars Tom. 1.

præfinitio Dei prior esse debet: de malis vero id confirmant multis Patrum testimoniis, qui negant peccatum à Deo præfinitum. Si dicitur in Concilio Valentino sub Lothario imperatore capit. 2. Consentiant Aug. ad artic. sibi falso impositos artic. 1. & 13. seu potius Prosper ad obiectiones Vincent. qui creditur auctor illius libri responsione 11. & 13. Beda tom. 8. in lib. quæst. 9. 12. & Fulgentius lib. 1. ad Monitum ad 13. per multa cap. Tum etiam quia Deus videretur auctor peccati, & ipsi potius, quam peccatori illud imputaretur: nam si ipse ex se ipso præfinit in præsentia opus peccati non attendens ad determinationem nostram, & in tempore nos mouet, & applicat priusquam determinemur à nobis, potius ei, quam nobis tribueretur peccatum siquidem nos ad illam actum impellit, quem necessario consequitur malitia.

Alij denique eodem fere modo philosophantur, nisi quod inter opera bona adhuc distinguunt. Putant enim, quædam esse opera gratiæ, quædam autem opera naturæ. De operibus naturæ dicunt, eodem modo, quo doctores præcedentes de operibus malis docuerunt, nimirum in eis priorem esse determinationem creaturæ motione Dei, idemque de ordine præscientiæ, & æternæ præfinitionis affirmant, nempe ante nostram determinationem ullo modo præuiam, Deum præfuisse opera bona, quæ sunt gratiæ, alia vero post præuium nostrum consensus. Distinguunt autem hoc modo, vt in operibus saltem gratiæ Deo priores partes tribuamus, siquidem ipse dicitur omnia in nobis operari, & facere, vt nos ea faciamus. Cumque Gregor. existimaret, omnia opera moralia bona esse ex gratia Dei, in omnibus bonis concessit prius nos à Deo moueri, & applicari ad ea operandum, quam nos operemur, vt disp. 88. cap. 1. notauimus.

Verum frustra hæc adhibentur distinctiones, cum potius de omnibus eodem modo sentiendum sit. Atque in primis, si Doctores huius sententiæ consent, etiam supposita præfinitione Dei, & applicatione illa ad operandum in bonis operibus, nihilominus voluntatem nostram liberè ad illa opera determinari, idem in malis operibus dicere debent. Nam quæ maior ratio esse potest, ob quam ex præfinitione, & applicatione illa præcedente ad operandum tollatur libertas in malis & non in bonis? Quod si supposita præfinitione, & applicatione adhuc voluntas libera manet ad peccandum, non est, cur Deo imputetur, aut tribuatur malitia, cum ipse sua præfinitione voluntatem nostram relinquit in manu consilij sui, & solum decernat actum peccati secundum substantiam, sicut etiam in tempore facit, & producit. Quod enim aliquo modo definiat vel ante consensus, vel simul cum illo, vel post illud, nemo dubitare potest, siquidem ea, quæ in tempore producit, voluntate sua producit: voluntas autem eius æterna est. Ex eo vero quod Deus concurrat nobiscum ad actum peccati, prout facultas liberi arbitrij postulat; siue prius, siue posterius, siue simul, non sequitur malitiam Deo esse tribuendam; cum illa solum ex modo operandi create causæ sequatur: vt 1. 2. quæst. 79. art. 1. dicemus.

Patres vero commemorati vel solum continent, peccatum sub ratione peccati, & malitiæ non fuisse à Deo præfinitum, id est, ab æterno destinatum, & determinatum fieri. Particula autem præ-

K k k

non

Alij addunt opera bona moralia præfinita à Deo post consensus præuium.

17.

18.